

Nr. 3 | 36. årg | August 2024

Guldgåsen

I den store tavse nat
står jeg her ved skibets rat,
under himlens stjernehær,
ene og forladt.
Under himlens høje tag,
høres fjerne vingeslag,
fugletrækket atter går
mod nord mod lys og vår.

Melodi: Elith Worsing

Tekst: Ludvig Brandstrup

Lokalhistorisk Forening for Vordingborg

1999

I jubilæumsåret

2024

Af Irene Højby Jensen

Grundlovs-egen på Ruinterrænet - 25 år

Grundloven har som bekendt 175-års jubilæum i år, men der er i den forbindelse også et 25-års jubilæum, som burde have været fejret, og det er plantningen af Grundlovsegen på Ruinterrænet.

Den 25 år gamle Grundlovs-eg midt i billedet bag museumsbygningen.

Tirsdag den 1. juni 1999 stod der med store overskrifter i Vordingborg Dagblad: ”Grundlovsjubilæet fejres med kæmpe fest”. Videre stod der, at hele Vordingborg by den 4. juni ville blive omdannet til en stor fødselsdagsfest for 150-året for danskernes frihed til at tale og færdes frit, som beskrevet i Grundloven af 1849.

Alle butikkerne i Vordingborg var på dagen åbne til kl. 22.00, og der var mange former for underholdning, musik og aktiviteter, og i Medborgerhuset - i dag Pavillon K - var der underholdning og fællessang af danske sange, midnatsbuffet og voksendiskotek til kl. 03.00.

Inden da gik et stort fakkeltog fra Banegårdspladsen til Ruinterrænet, hvor der var musik og mavedans ved museet, desuden nævnes musik på Stars og natløb for børn i Kirkeskoven, - der var rigtig gang i byen.

Dagen efter - på selve Grundlovsdagen - havde "Foreningen Norden" inviteret til fest på Ruinterrænet, hvor man kunne medbringe sin egen madkurv, lytte til grundlovstale af det lokale Folketingsmedlem Ingrid Rasmussen, overvære gymnastikopvisning, se hvide duer flyve af sted, - og ikke mindst se daværende Borgmester Bent Pedersen plante det kommunale "Grundlovstræ".

Søndag den 6. juni var der højmesse i Vordingborg Kirke, hvor koret sang udvalgte Grundtvig-sange.

I Vordingborg Dagblad mandag den 7. juni 1999 står skrevet, at arrangørerne af "Grundlovsnatten" havde stablet et godt arrangement på benene, og at vejrguderne var med arrangørerne, - kun de letpåkledte mavedansere, der dansede i det kolde græs på ruinterrænet ved midnatstid, syntes, det var lidt koldt.

Grundlovstræet, som Borgmester Bent Pedersen plantede, var et lille egetræ blot 40 cm højt. Træet var skænket af Folketinget, og 825 unge mennesker fra alle kommuner i hele landet var af DGI, De Danske Skytteforeninger og Dansk Ungdoms Fællesråd inviteret på "Grundlovs-weekend" den 4.-5. juni i København. Det var en lærerig weekend og spændende ungdomsfest, hvor de unge repræsenterede deres kommuner og lærte om Grundloven.

I Rigsdagsgården på Christiansborg fik de unge mennesker et egetræ med hjem som gave til hver deres kommune.

Det lille egetræ blev båret i et optog fra Medborgerhuset til Ruinterrænet, hvor det blev plantet i hjørnet bag den gamle museumsbygning, - og her står det desværre gemt lidt af vejen. Det er et flot træ, som burde have meget mere opmærksomhed pga. sin historie, men planerne om et skilt eller en mindeplade ved egetræet er aldrig blevet effektueret.

Vi på Lokalarkivet har desværre ikke set yderligere omtale i avisen om selve plantningen af den lille eg, ligesom det heller ikke har været muligt for os at finde ud af, hvilke unge mennesker, der repræsenterede Vordingborg Kommune ved arrangementet i København og bragte træet med hjem til Vordingborg.

En fragtmandstur til København

Af fhv. købmand Jørgen Theisen - red. Brian Devantie

2. del

Den anden Mand havde grebet fat i Hestens Hovedtøj, men nu gav den Overfaldne fri Tøjler og med det samme Hesten Sporerne. Bideren kunde blive aldeles rasende, naar den saa en Mand staa foran sig med en hævet Pisk eller Stok, og i et Nu havde den iført sig sin fulde Krigsmaling. Med højt opspilet Gab, med Ørerne klemt fast ind til Nakken og vendende det hvide ud af Øjnene, sprang den som en Panter løs paa Angriberen. Hesten greb med et rasende Bid fat i Armen paa Voldsmanden, saa ogsaa han, skrigende af Smerte, opgav ethvert Angreb. Da Hesten stejlede og slog ud med Forbenene, mislykkedes det for den store Tysker at faa fat i Hestens Tøjler, han sprang tilbage og svang Knippelen over sit Hoved. Rytteren maatte opbyde alle sine Kræfter for at holde den rasende Hest tilbage, da den ellers havde traadt Angriberen sønder og sammen under sine Hove. Hesten var nu helt ude af sig selv af Raseri, og Fraaden og Savlet stod den ud af Munden, medens den lod en egen og ejendommelig Vrinsken høre. Havde Hesten faaet Lov til at angribe for tredie Gang, saa havde det været ude med Tyskeren, han havde aldrig mere genset „Das grosze Vaterland“, Hesten havde knust ham under sine Hove. Nu laa han paa Vejen, som Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse, strækkende Hænderne bedende ud mod Rytteren og raabte: „Naade, Naade, jeg overgiver mig, Hesten dræber mig,“ og Dødsangsten lyste ham ud af Øjnene. Begge Røvere tog nu hurtigt Flugten ned over Markerne til Marienlyst Dyrehave, forfulgt af den trofaste Hund, som Købmanden nu kaldte tilbage, da Overfaldet var saa lykkeligt afslaaet, takket være hans gode Hest og hans modige Hund. Rytteren fortsatte roligt sin afbrudte Ridetur til Vordingborg, med Liv og Lemmer og alle sine Penge i god Behold. Han gjorde sig ikke engang den Ulejlighed at anmelde Affæren til Byfogeden; denne havde kun en eneste Betjent til at sørge for Ro og Orden i hele Præstø Amts søndre Birk, et Distrikt fra Kalvehave til Knudshoved Odde.

Ikke saa heldig var en yngre Handelsmand, der havde sine Heste og Vogne staaende paa Gæstgivergaarden „Det skæve Hjørne“ i Vordingborg. Denne glade Handelsmand holdt meget af at slaa sig paa Lommen og prale af sine mange Penge. En Dag han netop stod og skulde foretage en Tur til København, i hvilken By han handlede meget, kom der tilfældig et Par rejsende Svende ind paa Beværtningen for at nyde en Genstand. Handelsmanden kom i Snak med dem og trakterede paa dem, pralede over for dem med alle sine Penge, han havde paa Lommen, og inviterede dem til Slut til at køre med sig ad København til. Det skulde blive hans sidste Køretur i levende Live, thi da Vognen befandt sig inde i Ambjergskoven, der ligger ca. 10 Kilometer fra Vordingborg, slog de to

Passagerer Handelsmanden ihjel med hans Vognnøgle, der laa bag i Vognen, drejede Hestene ind i Skoven, og vilde her udplyndre Liget af deres Offer og rane hans mange Penge. De blev dybt skuffede, han havde nemlig kun nogle faa Rigsdaler paa sig. De gemte nu Liget omhyggeligt i en Tykning og fortsatte selv Køreturen til København for at sælge Hestene og Vognen i Hovedstaden, og paa denne Maade se at faa fat i rede Penge. Staldmesteren i Gæstgivergaarden „Den forgyldte Nøgle“ paa Nørregade blev ikke saa lidt forbavset over at se Handelsmandens Køretøj fra Vordingborg svinge ind i Gaarden, med et Par ham aldeles ukendte Mennesker paa Bukken. Tilfældet vilde, at den dræbte altid plejede at holde ind der, og Gaardskarlen havde ventet ham netop i disse Dage. Paa hans Forespørgsel om, hvor de kom fra, gav de kun forblommede Svar, og da de to Mordere næsten straks falbød hele Køretøjet til Gaardskarlen for en meget ringe Sum, var denne straks klar over, at der var noget galt paa Færde. Han holdt dem hen med Snak og lovede at skaffe en solid Køber til det gode Køretøj. Uopholdelig gik han til Politiet og betroede dem sin frygtelige Mistanke. Misdæderne blev omgaaende arresteret, og med Datidens skrappe Forhørs-metoder varede det ikke længe, før de bekendte hele Mordet til Øvrigheden. I Lænker blev de ført til Vordingborg, og Dommen kom til at lyde paa, at de havde deres Liv og deres Boelslod forbrudt og en skønne Dag blev de begge to henrettet paa Byens Rakkerbanke, til Skræk og Advarsel for den vældige Menneskemasse, der var mødt op for at overvære Eksekutionen. Disse to Overfald er de eneste, som har haft alvorlig Karakter paa Hovedlandevejen, og de Fortællinger, der har været fremme om Jernkæder, der var spændt over Vejen om Natten, og at Folkene sad med Ryggen mod hinanden, med Geværerne parate, er Skrøner, der hører hjemme i Romanerne eller i Fortællinger fra Rold Skov. Kuskene var imidlertid næsten altid bevæbnede, for at være forberedt paa lidt af hvert. Bevæbningen var som oftest en Riffel med paasat Bajonet eller en lang, solid Askestage, paa hvis ene Ende en Døllebajonet var fastgjort. Nogle bar Pistoler eller havde en god Huggert, en Sabel eller den femte Vognkæp, hvilket vil sige en solid Knippel, ja, enkelte medbragte en god langskaftet Skovøkse til Forsvar. For at hjælpe de kørende med at passe paa Ransmændene og at uvedkommende ikke krøb op paa Vognen bag fra, enten for at stjæle af Læsset eller for at slaa Kusken ned og røve hans eventuelle Beholdning af rede Penge, var Hundene til uvurderlig Nytte paa den lange Køretur. Det var som oftest Pudler, der blev anvendt som Vognhunde, idet de besad alle de bedste Egenskaber, der fordredes til at være en virkelig god Vognhund. De var haardføre, trofaste, kloge og meget vagtsomme samt modige, og de forsvarede deres Herrer til det yderste under alle Forhold. Saadan en Hund laa gerne oven paa Presenningen eller løb under Vognens Bagaksel, af og til gørende en lille Afstikker hen foran Hestene for at kigge op til Kusken og faa et lille venligt Ord af ham. Nærmede nu en fremmed sig saadan en Vogn, lod Hunden sin rasende Gøen høre og viste Tænder, saa Kusken, der mulig tog sig en lille Lur paa Bukken, vaagnede op for at undersøge, hvad der var i Vejen. En Handelsmand fra Vordingborg, der var paa Vej til København med Landbrugsprodukter, men ikke

havde faaet sin Hund med, fik saaledes Syd for Køge skaaret sine Snørereb over og stjaalet 2 Sider Flæsk og en Drittel med Smør af Vognen. Han havde taget sig et lille Blund, og det benyttede et Par Gavtyve sig af og gjorde sig tilgode med Slagtevarerne, og da Kusken kom af Vognen, da han mærkede, at Læsset begyndte at skride, var Tyvene for længst borte. En Hundehistorie foregik engang paa Gæstgivergaarden „Norske Løve“ i Køge. En Handelsmand kommer kørende ind paa Rejseladen, og paa Læsset havde han en prægtig sort Pudel, der gøede og snærrede ad enhver, der vilde nærme sig Vognen. Den kunde rigtig lægge Overlæben tilbage og vise sine hvide og skarpe Tænder. Handelsmanden udbredte sig om, at Mage til Hund fandtes der ikke i hele Danmark osv. Samtidig svingede en anden Fragtmand ind paa Laden og sprang af Vognen, det var en stor og kraftig Mand, der nok kunde se ud til at besidde vældige fysiske Kræfter. Ogsaa han stod et Øjeblik og saa paa den rasende Hund, der nu saa og sige hang i Kløerne ud over Presenningen og gøede, saa det gav Genlyd. „Det var en streng Hund, du har der,“ sagde han til Hundens Ejer. „Ja, kan du gaa hen og tage ham af min Vogn med de bare Hænder, saa vil jeg give dig 25 Rigsdaler,“ svarede Ejeren. Den store Fragtmand tog ganske rolig sin Kørekappe af og lagde den paa sin Vogn, og nu udspilledes en Scene, som lyder ganske utrolig, men den er sand. Fragtmanden fløjtede nu paa en ham ganske egen Maade, og sagde saa til den rasende Hund: „Dæk dig, Feldmann, kender du mig ikke igen!“ og se, Hunden lagde sig ned i Dækstilling, og den store Mand tog den ganske rolig paa sine Arme og bar den hen og satte den over paa sin egen Vogn, og sagde igen til Hunden, idet han pegede paa den Mand, hvem den hidtil havde fulgt. „Kan du passe godt paa ham der, at han ikke tager min Kappe,“ og henvendt til den anden Vognmand sagde han: „Kan du nu tage Hunden væk fra min Vogn med Hænderne, saa giver jeg dig 50 Rigsdaler. “Nu viste det sig ganske umuligt for Hundens tilsyneladende Ejer at nærme sig Vognen. Hunden bed og snærrede ad ham og vilde slet ikke kendes ved ham mere. Løsningen paa Gaaden var den, at den store Fragtmand var Hundens virkelig og rette Ejer, men han havde mistet den i Taastrup Kro for et Aar tilbage. I samme Gæstgivergaard sad ogsaa en Aften en Handelsrejsende og varmede sig ved Kakkellovnen. Ved hans Side laa hans store Sct. Bernhardshund, og paa Væggen hang hans skindforede Pjækkert. Underneden laa hans Sadeltasker, og op af disse stak Skæfterne af hans mes-singbeslaaede Pistoler. Naar nogen uvedkommende kom til at røre ved hans Frakke, gav en ganske lille Hund sig til at gø i Frakkens Lomme, og saa rejste den store Hund Hovedet og saa sig omkring, men paa et Vink af sin Herre lagde den sig roligt ned igen. Den lille Hund havde den Handelsrejsende købt i Tyskland, det var en af de nu saa almindelige Dværgpinchere, den Gang meget sjældnen her i Landet.

Fortsættes i næste nummer ...

Pavillonen i Kirkeskoven

Afskrift fra Udstillings-Avisen om Amtsudstillingen afholdt i Vordingborg 1901, dengang redigeret og udgivet af Chr. Helmig.

Vordingborg

Pavillonens i Kirkeskoven.

Hvem kan vel glemme den, naar man en Aftenstund i Udstillingstiden har siddet paa Pavillonens Veranda og nydt det prægtige Skue af Bæltet, der skiller Masnedø fra Sydsjællands Sydspids, lige smukt i Aftensolsbelysning eller i Maaneskin eller selv i den klareste Dagsbelysning, naar Saltvandet glitrer og blinker som Sølv, medens man sidder i Skyggen under de prægtige store Træer.

Her i Kirkeskoven residerer om Sommeren Hr. Brygger *P. Madsen* og her promenerer hver Onsdag Vordingborgs Borgere til Tonerne af Hr. *Christoffersens* fortrinlige Orkester, der tæller alle Messingblæseres Instrumenter lige fra Piccolo til Helikon.

Og her var det, at Kammerherreinde *Oxholm* i Fjor blev Fuglekonge (eller -Dronning) og i Aar blev afløst af Lærer *Rasmussen* fra Skovhuse.

Hr. *Madsens* Pavillon i Kirkeskoven fortjener at blive erindret som et af Udstillingens hyggeligste Hvilepunkter og hans fortrinlige Bord og ditto Bajere og Sodavand bevarer vi i kær Erindring.

Generalforsamling 2024 - formandens beretning

”Vi skal i aften byde velkommen til årets generalforsamling i Lokalhistorisk Forening. Set i lyset af året der er gået, må vi konstatere at der er behov for en forening af vores type. Måske også fordi der efterhånden er interesse blandt folk og ikke mindst vore medlemmer i at følge med i den lokalhistorie der binder et lille samfund sammen. Det skal med glæde i stemmen da også pointeres, at vi har haft en forrygende medlemsfremgang, således at vi er på 245 betalende medlemmer dags dato. Alt i alt må vi sige at vore arrangementer, også takket være en flot opbakning fra Sydsjællands Tidende og Sjællandske, kan trække folk af huse, glædeligt. Det kommende efterår er ikke helt programsat. Vi har gennem flere år arbejdet med besøg på Vesthavnen, men en kombination hvor Havnen selv holder åbent hus i samme uge, som vi havde planlagt, betyder at jeg indkalder til møde vedr. vores arrangement. I forbindelse med afviklede arrangementer var der stor tilslutning til vores besøg på havnen i september, arrangementet med urmager Søren Andersen der i november satte fokus på de gamle ure i Vordingborg, var mere end vellykket da urmageren udover en viden om gamle ure, også viste sig at være en formidabel skuespiller, der charmede sig igennem aftenen. Senere fulgte et par succesfulde aftener hvor foreningens formand, ad 2 gange, formåede af samle ca. 250 mennesker, lidt usædvanligt, men naturligvis tak. I relation til arkivet skal der lyde en tak til de mange, der hver tirsdag mødes og sætter tingene på plads med Berit Christensen som en myndig men moderne leder. Lokalerne i og omkring med de muligheder vi har brug for, er et perfekt sted til vore arrangementer og det er i bogstaveligste forstand Guld værd, at vi kan være her i Kulturarkaden. Der er ingen grund til tærse en lang beretning igennem, tingene glider på bedste måde, og dog må vi konstatere at alderen begynder at sætte sin spor. Vi arbejder lidt med at få yngre kræfter ind i systemet”.

Regnskabet udviser et årsresultat på plus kr. 2070,82 og en egenkapital på kr. 83.015,87. Regnskabet blev uddelt til deltagerne på generalforsamlingen og godkendt.

Bestyrelsesmedlemmerne Jørgen Larsen og Peder Lundgaard var på valg og blev begge genvalgt.

Suppleanterne Dorthe Wille Jørgensen og Søren Andersen var på valg og blev begge genvalgt.

Som revisorer var Peer Mikkelsen og Birte Jørgensen på valg. Førstnævnte blev genvalgt, hvilket sidstnævnte ikke ønskede og i stedet blev Niels Christensen valgt.

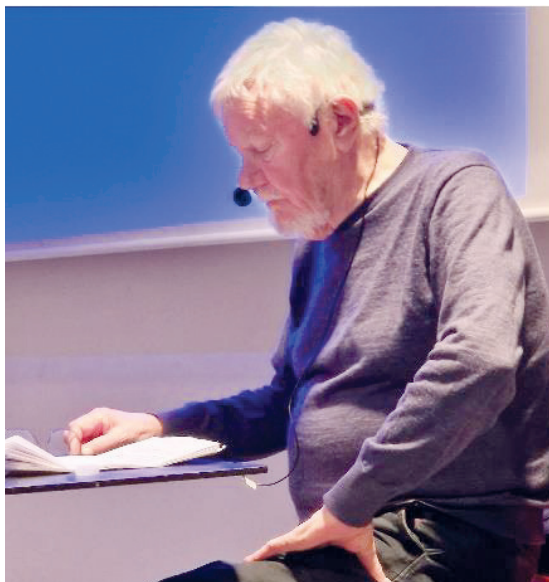
Som revisorsuppleant fortsætter Kjeld Sørensen.

Ejvin Bjørnkjær trak fuldt hus i Kulturarkaden

Red. Ulrik Jensen

Inden generalforsamlingen holdt tidligere chefredaktør Ejvin Bjørnkjær foredrag om sit liv i pressens tjeneste, for en fyldt sal i Kulturarkaden.

Ejvind Bjørnkjær indledte sit foredrag med at læse første kapitel af sine erindringer - en munter fortælling om bl.a. redaktørens møde med Dronning Margrethe. Erindringsbogen nåede dog aldrig længere end til første kapitel om end der skulle være rigeligt stof at tage af. Selv om mødet med dronningen faldt en smule uheldigt ud i forhold til Bjørnkjærs forståelse for etiketten ved hoffet, var det ikke den

eneste gang redaktøren mødte majestæten, som flere gange har givet interview til Bjørnkjær.

Ejvind Bjørnkjær har livet igennem færdes på de bonede gulve sammen med en lang række danske og udenlandske politikere, kendte skuespillere og andre fra kultureliten, og utallige var de anekdoter, som fik publikum til at trække på smilebåndet eller grine højtlydt.

- Selv om jeg fik indsigt i mangt og meget, har det altid været magtpåliggende at holde eventuelt indsigt i private forhold adskilt fra det mere officielle og offentlige, lød det bl.a. fra redaktøren, som naturligvis også kom ind på mere lokale forhold fra sin tid som lokalredaktør i Vordingborg og på Næstved Tidende.

Ejvind Bjørnkjær er udpræget en mand af de skrevne ord, og ved foredraget læste han op af et langt velskrevet manuskript. Mon ikke mange blandt publikum tænkte, at fortællingen om Bjørnkjærs lange og spændende liv i pressens tjeneste kunne fortjene kapitel to, tre, fire osv.

Foto: Ole Martin Jørgensen

Borg ud af Tornerosesøvn

Red: Brian Devantie.

I en artikel fra Berlinske Tidende, noteret i 2010, peger journalist Elisabeth Lumby på, at Borgen i Vordingborg kommer ud af sin Tornerosesøvn. Set med nutidens øjne, hvor en stor tom rød plads tager imod, minder det ikke meget om middelalderen, og som lokal borger, kan man få svært ved at se hendes dømmekraft.

Det siges at der ligger en 6 kg tung gås i massivt guld på havnens bund ud for Storstrømmen, indleder hun sin artikel med. Den skulle være faldet at det skib, kong Erik af Pommern i hast forlod borgen på i 1400-tallet. Den gås der skræpper på toppen af Gåsetårnet, blev først sat i 1871, og er kun forgyldt. Historien om den forsvundne guldgås, der skulle håne Hansestæderne i syd er nok en myte, selv om nogle af de gamle fiskere i Vordingborg, dengang mente at vide, hvor omtrent den skulle ligge. Men det er ikke nødvendigt at digte gamle historier om dette fantastiske sted, hvor tre konger - valdemarer - har bygget borg. Det emmer af historie om konger og riddere, storhed og fald.

Østersøens vogter. Vordingborg var Danmarks, på det tidspunkt største Borg. Den var 300 kvadratmeter større end Hammershus på Bornholm og var kongeborg, mens Hammershus, kun var en bisepebolig. Herfra er Danmark blevet regeret i to århundreder, her gav Kong Valdemar Sejrs i 1241 Jyske Lov, hvoraf mange bestemmelser gælder endnu. Herfra udgik korstog og krigstogter, meldes det fra Kjeld Møller Hansen, Danmarks Borgcenter, der ligger midt i den gamle borg-ruin. Fra Vordingborg blev Østersøen bevogtet og Danmarks udenrigspolitik håndhævet, fortsætter han.

Efter datidens målestok, en topmoderne borg. En mindre fæstning med tykke ringmure og en 20 meter høj og næsten 800 hundrede meter lang forsvarsmur, omgivet af voldgrave med 9 forsvarstårne, hvoraf Gåsetårnet med sin højde på 26 meter, var det mægtigste. I dag Danmarks bedst bevarede fæstningstårn. Efter middelalderen, mistede Vordingborg sin betydning og i 1700 blev borgen solgt til ophugning. En stor del af den million munkesten den var bygget af er genbrugt i områdets slotte, endog i Christiansborg, fortæller museumsformidler John Lentz.

Sammen med en del af Sydmuren og enkelte andre ruinfragmenter er Gåsetårnet det eneste der stikker op over græsset. I artiklen peges der så på at fundamentene af det store borgkompleks skulle vækkes af Tornerosesøvnen. Der var ikke tale om at genopføre borgen fysisk, som der er sket med eksempelvis Koldinghus, men de tildækkede mure, er blevet afdækket og renoveret en del. I årene der er gået er der sket en del. Den moderne teknologi har betydet, at man vil bruge denne til visualisere og formidle ny viden, efterhånden som den kommer, slutter Kjeld Møller sin hilsen i artiklen fra 2010.

Magasin du Nord - Algade 71

Red. Lars Lyngskov

Købmand Carl Meisner (1856-1938) havde forretningen her i hvert fald 1901 og til 1914. Den omtaltes da som Vett & Wessels Udsalg. Manufakturhandler Ludvig Madsen (1876-) drev den fra 1914-1923 som Magasin Du Nord, og købmand H.P. Funch i 1930.

I 1934 købte Gjørup & Andersen Magasin du Nord af H.P. Funch og året efter købte de ejendommen af Ludvig Madsen.

Skiltes i 1948 som Magasin du Nord.

Historien

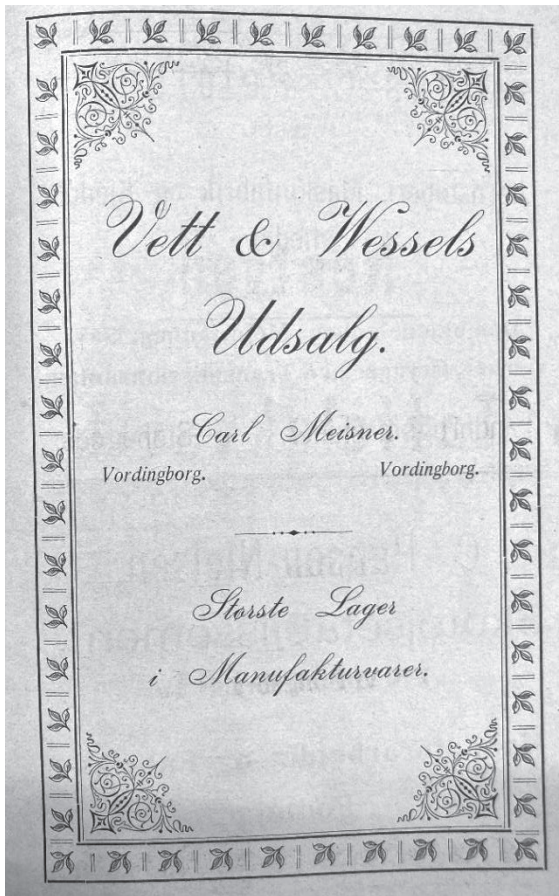
Theodor Wessel (1842-1905) og Emil Vett (1843-1911) grundlagde i 1868 De forenede Hvide Vareforretninger og åbnede deres første forretning sammen i Århus. I 1870 åbnedes der forretning i Aalborg og i 1871 i København i det daværende Hotel du Nord på Kongens Nytorv. Højkonjunkturer i 1870'erne og 1880'erne skabte efterspørgsel efter varer og Wessel og Vett etablerede eget væveri og møbelfabrik i Landskronagade på Østerbro, som voksede til en betydelig virksomhed.

De mange filialer

Filialerne i København og Aalborg var de første, men siden bredte Magasin du Nord sig over hele Danmark. Filialerne svarede til det, der i dag betegnes som franchise, hvor selvstændige manufakturhandlere fik retten til at sælge Magasin du Nord's varer og anvende bomærket. I 1892 var der 50 filialer, og i 1906 var tallet vokset til 98.

Fra 1950'erne blev der satset på få store forretninger frem for mange småfilialer og antallet af forretninger faldt. Omkring 160 forretninger med navnet Magasin du Nord har været placeret over det meste af Danmark, men det præcise tal kendes ikke med sikkerhed.

Nutidens Magasin

Magasin har vist sig at være et levedygtigt stormagasin. Op gennem århundredet er næsten alle Magasins konkurrenter i Danmark faldet fra. Magasin købte i 1991 sin største konkurrent Illum, men videresolgte det i 2003. I 2004 blev Magasin solgt til et køberkonsortium, M-Holding, med selskabet Baugur Group i spidsen. De solgte i 2009 Magasin til den britiske stormagasinkæde Debenhams. I 2021 købte den tyske familieejede koncern Peek & Cloppenburg Magasin.

Kilde: Magasin du Nord museum.

En udlandsdanske

Denne historie fundet i Historisk Samfund for Præstø amt Aarboeg 1949.

Forfattet af Anth Fuglsang og redigeret af Peder Lundgaard

HENRIK CHRISTOFFER BUSCH fødtes 1798 paa Bogø, hvor faderen, gift med Ane Dorthea Mathiasdatter Wassard fra Holmegaard i Skals Sogn, Viborg Amt, var Præst og døde inden Sønnens Fødsel. Et Aar gammel kom Sønnen Henrik Christoffer, over til sin Mormor i Jylland; hun boede da i Daugbjerg, og hos hende var han til 1804, da han adopteredes af en Farbror, Frideric Petersen Busch der var Toldkasserer i Kristiansand. Der kom han i Latinskolen og konfirmeredes derfra. Efter Norges afgang fra Danmark i 1814 rejste han med adoptivfaderen til Danmark, hvor han et Par Aar gik i Borgerdydskolen i København. Derefter blev han privat forberedt til Universitetet af en teologisk Kandidat, J.P. Karmark, som siden blev Præst i Vestindien.

Efter at have taget fuldstændig juridisk Eksamen første Gang denne afholdtes i Henhold til Forordning af 26. Januar 1821, ansattes Henrik Christoffer Busch i det Ostindiske Kompagni og rejste Aaret efter ud som Fuldmægtig ved de danske Besiddelser i Ostindien, i øvrigt som den første juridiske Kandidat i Fuldmægtigstilling i Kompagniet. Efter halvandet Aar i Trankebar blev han sekretær ved det kgl. Raad i Serampore i 1824. [Frideric Petersen Busch døde samme år] Under derværende Dommer Hohlenbergs Hjemrejse til Danmark konstitueredes Busch i Embedet. Og efter at Dommeren var vendt tilbage tog Busch sin Afsked af Regeringens Tjeneste i 1828.

Busch blev nu Indigoplantør i det nordlige Bengalen - en virksomhed, der finansieredes af en formuende Inder i Serampore, ved Navn Roogoram Gossain. Busch blev medejer, og for egen Regning forpagtede han flere andre Indigopantager. Det var en højst risikabel Forretning, der var underkastet store konjunktursvingninger; snart tjentes der store Penge, og snart gav Driften Tab. I en Periode var Busch kommet i en Gæld af 6.000 Rupier, en Møntenhed som netop i den paagældende Periode, i 1835 indførtes i Indien, (en Rupier lig 85 Øre), og han var ikke saa lidt betænkelig. Men saa gik priserne atter i Vejret, og et enkelt Aar med heldig Høst tilbagebetalte han ikke blot sin Gæld, men lagde tillige Grunden til en indtjent Formue.

Siden indgik Busch Kompagniskab med en Nordmand, Bonnevie, og startede et Firma: Busch & Bonnevie, til merkantil Udnyttelse af Salget fra Indigoplantagerne med det Formaal at afbalancere Prissvingningerne. En samtidig, af Busch paabegyndt Handel med Huder og Skind, gav ham en stabil Fortjeneste.

Og endelig gik han ind i det indiske Handelshus Mackey i Kalkutta, som Aktionær, vist nærmest fordi Mackey var Dansk Konsul og havde Skibe i Søen. I 1842 var Busch med Mackey i Kina for at undersøge Handelsforholdene der, og i 1845 rejste de i samme Anledning sammen til Nikobarøerne, dels i privat

Øjemed og dels efter Opfordring af den danske Regering, der betalte Halvdelen af rejseomkostningerne, der beløb sig i alt til 18.000 Rdl. Rejsen varede kun 9 uger.

Samme Aar rejste Busch hjem til Danmark via Ægypten-Triest-Wien. I "Nyt Archiv for Søvæsenet II R 1. B. har han beskrevet Rejsen, under hvilken han blev syg af Kopper, der slog ind, hvorfor han i længere Tid maatte opholde sig i Dresden paa en Vandkuranstalt. Han naaede hjem til Juleaften 1845 efter 23 års Fravær, og efter Nytaar var han i Audiens hos Kong Christian VIII og aflagde skyldigt Besøg i Rentekollegiet. Under Besøgene berettede han om Forholdene paa Nikobarøerne, som Danmark i et Hundrede Aar fra 1756 besad under Navnet: Frederiksøerne, da det var Kong Frederik V, der tog dem i besiddelse. (Nicobarøerne består af 19 Smaaøer, nær Sumatra i den holl.-indiske Øgruppe, de fleste dækket af tropisk Urskog, tilsammen 16-1700 Kvadratkilometer og med en malajisk Befolkning af nogle faa tusinde. Paa grund af det usunde Klima opgav Danmark 100 Aar senere disse Øer, der siden kom under England).

Efter sin Hjemkomst købte Busch Vordingborg Mølle og bortforpagtede den med Jordtilliggendet. Dog undtog han en mindre Lod af Jorden, som han selv ville drive. I September 1846 giftede han sig med en Kusine, Datter af Vinhandler Wassard, København, der tillige ejede Landstedet Marienlyst ved Vordingborg. Aaret efter blev den hjemvendte, hidtil sunde og stærke Dansker, angrebet af Gigt i Huden. Sygdommen tiltog og voldte ham ulidelige Smerter. Han maa have haft god Tiltro til Vandkur ogsaa i dette Tilfælde, thi han rejste over til Møen, hvor der i Rødkilde var Adgang til et bruge Vandkur. Her døde han i Maj 1847, altså for omtrent 103 Aar siden.

I Eftermælet over ham skildres Henrik Christoffer Busch som faamælt, venlig, hjælpsom og trofast - en Mand, hvis ord var lov for ham selv. I engelske og indiske Handelshuse havde han en Del af sin Formue indestående.

Efterskrift af Peder Lundgaard:

I øvrigt har jeg fundet ud af, at Busch døde i Roskilde 7. maj 1848 og blev begravet i Vordingborg Kirke den 11. maj 1848.

Hans stilling var beskrevet cand.jur., Fuldmægtig i Trankebar, Mølle ejer i Vordingborg.

Anth - er utvivlsomt forkortelsen af Anthon Fuglsang, som på den tid har skrevet vildt mange historier.

Så er der lagt op til en spændende foredrags- og billedaften

Torsdag den 12. september klokken 19.00 er der i Kulturarkaden, lagt op til en spændende aften når Lokalhistorisk Forening i samarbejde med Vordingborg Bibliotek, lader Per Rasmussen sætte fokus på den danske natur, set fra en anden vinkel.

Aftenens gæst fotograf Per Rasmussen har i 45 år med sit kamera dokumenteret stort og småt til de fleste nyhedsmedier i Skandinavien.

Siden 2013 har han haft et stort fokus på vores lokale natur. Det er der kommet tre bøger ud af: NÅR LYSET BRYDER FREM, MOMENTS og DARK SKY MØN og NYORD.

Ved aftenens foredrag vil Per tage os med ud i vores vilde baghave. Gæsterne vil komme helt tæt på vilde dyr og fugle, som kun de færreste ser.

Per Rasmussen vil også tage os med på et par vilde naturoplevelser i udlandet. Glæd Jer, da der ingen tvivl er om, at dette foredrag er lidt ud over det sædvanlige. Foredraget i Kulturarkaden, der som altid er gratis, kræver dog man sikrer sig en billet via Biblioteket.

Lysfestival

Red. Lars Lyngskov

Da byens vartegn, gåsen, i 1971 vendte hjem efter at have fået foretaget en lueforyldning hos guldsmed Exner i Nordjylland, var byen klædt i festdragt. Og hvad var mere naturligt end at gøre hver sommer til en fest. Handelsforeningen og Erhvervsrådet tog handsken op og lagde hovederne i blød.

Ruinterrænet er smukt i sig selv, men projektørbelysning i de mørknende sommeraftener fremhæver på en smuk og diskret måde valdemarenes festværk.

Åbningshøjtideligheden i 1973 blev mere dramatisk end ventet. Daværende borgmester Holger Jensen og daværende økonomi- og budgetminister Per Hækkerup var i hestetrukken vogn på vej til Gåsetårnet, hvor kong Valdemar alias Carl Christensen ventede, da hestene pludselig løb løbsk og styrtede ind i den tusindtallige skare. Alt var panik. En del mennesker blev liggende i græsset ramt af hestene, samtidig med at et tordenvejr brød løs. Ambulancer kom hylende, men heldigvis var kun fire personer blevet lettere kvæstet. Roen blev genoprettet, og kong Valdemar kunne overrække Per Hækkerup ”Jyske lov”, efter at have fremsagt en prolog, skrevet i dagens anledning af redaktør Ejvin Bjørnkjær.

Lysfestivalen spændte over 17 dage med start en fredag i sidste halvdel af juli og sluttede om søndagen i den tredje uge. Arrangementerne var blandt andet koncerter med Goose Town Jazzband, folkedans, udstillinger på Ruinterrænet, bal på Slotstorvet og optog med Prins Jørgens Garde og andre garder gennem Algade. Men inkluderede også sejlads i Nordhavnen, Fagenes Fest på stadion og Kyllingefest på Rådhusstorvet - men der var dog ikke aktiviteter samtlige 17 dage.

De mange forskellige aktiviteter, der fandt sted i Algade under Lysfestivalen, var tilrettelagt af den nydannede aktivgruppe ”Kærnen”. Den bestod af et bredt udsnit af de handlende i Algade. Den var ikke tænkt som nogen konkurrent til Vordingborg Handelsforening, idet alle ”Kærnen’s” medlemmer samtidig var medlemmer af handelsforeningen. Gruppens opgave var slet og ret at skabe aktiviteter på Algade - byens kerne, deraf navnet.

I 1979 diskuterede Kærnen, Vordingborg Turistforening og Amatørscenen om Lysfestivalen skulle flyttes til sidst i august og først i september. Argumentet herfor var, at set ud fra et turist- og forretningsmæssigt synspunkt ville det være en fordel, idet mange tyskere og hollændere først holder ferie på dette tidspunkt. Dertil kom, at aftenerne på det tidspunkt er begyndt at blive mørkere og dermed ville forstærke det visuelle indtryk af lyssætningen på ruinterrænet.

Uge 28 i 1980 startede så Vordingborg Festuge i seks hæsblesende dage - og den er kun blevet større med tiden.

M/F Masnedsund

Red. Brian Devantie

Det er lidt af et nostalgisk billede fra arkivets gemmer, som jeg har fundet til forsiden af dette nummer af Guldgåsen. Det er færgen ”Masnedsund” på ruten Masnedø-Gåbense, der sejler en af sine sidste ture den 26. september 1937. Det er i forbindelse med Storstrømsbroens indvielse, hvor kong Christian X på sin 67-års fødselsdag overværede indvielsen.

”Masnedsund” var bygget af Svendborg Værft og leveret i 1928 til ”Dampskibsselskabet Rødby Havn A/S”, som i oktober 1919 åbnede bilfærge-ruten mellem Masnedsund og Gåbense. Færgelejet i Masnedsund var i den østlige del af havnen, lige for enden af Færgegårdsvej.

Rederiet indsatte fra starten færgen ”Gaabense”, bygget i Rødbyhavn. Den var ca. 23 m lang og havde plads til 8-10 biler. Desuden var der plads til 100 passagerer, hvoraf de 50 kunne finde plads i færgens lille restauration. Her kunne man købe kaffe, smørrebrød, vin og spiritus. Færgen sejlede tre dobbeltture daglig. Ruten blev en succes lige fra starten, og antallet af afgangene blev kraftigt forøget i årenes løb. Overfartstiden var 40 minutter.

Med den stigende biltrafik var indsættelsen af ”Masnedsund” i 1928 et kærkomment supplement. Med sine godt 27 m var den noget længere end ”Gaabense” og kunne medtage 20 biler og 200 passagerer.

Kilde: Jens Bruun-Petersen

Guldgåsen

udgives af Lokalhistorisk Forening for Vordingborg
Tryk: Partnerprint

FORENINGENS ADRESSE:

Lokalhistorisk Forening for Vordingborg, Jørgen Roedsvej 8, 4760 Vordingborg
e-mail: hebri@mail.dk · CVR-nr. 43698133

BESTYRELSE

Brian Devantie (formand)	2946 9786	hebri@mail.dk
Jørgen Larsen (kasserer)	2323 0570	mads.jensensvej3@gmail.com
Ulrik Jensen (sekretær)	6091 5867	ulrikjensen@nyraad.net
Peder Lundgaard	2175 3942	peder393@gmail.com
Lars Lyngskov (redaktør)	2521 5575	ll@nyraad.net
Søren Andersen (suppl.)	9133 4792	soean@mst.dk
Dorthe Wille-Jørgensen (suppl.)	2970 5227	d.willejorgensen@gmail.com

VORDINGBORG LOKALHISTORISKE ARKIV

Lokalarkivet og arkivleder: Berit Christensen, tlf. 5536 3817
e-mail: bc@museerne.dk

Lokalarkivet har til huse i Kulturarkaden på Sydhavnen i Vordingborg.

Åbningstider: tirsdag 10 - 16 ellers efter aftale med arkivaren.

I arkivets læserum og lokalsamling er der åbent i
bibliotekets almindelige åbningstid